

**CENTRUL NAȚIONAL
DE EVALUARE
ȘI EXAMINARE**

**DIRECȚIA GENERALĂ
EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚARE
PE TOT PARCURSUL VIEȚII**

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI**

**CONCURSUL PENTRU OCUPAREA POSTURILOR
DIDACTICE/ CATEDRELOR DECLARATE
VACANTE/ REZERVATE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

**DISCIPLINE SOCIO-UMANE:
FILOSOFIE ȘI LOGICĂ, ARGUMENTARE ȘI COMUNICARE**

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Programa pentru disciplinele *Filosofie și Logică, argumentare și comunicare* se adresează absolvenților facultăților de profil și profesorilor care se prezintă la concursul pentru ocuparea posturilor didactice/ catedrelor vacante din învățământul preuniversitar. Conținutul și structura programei sunt elaborate în așa fel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educațional.

Absolvenții facultăților de profil și profesorii care susțin concursul la disciplinele *Filosofie și Logică, argumentare și comunicare* pot predă în învățământul preuniversitar discipline socio-umane, în conformitate cu prevederile în vigoare.

Aspectele fundamentale vizate prin prezenta programă operaționalizează profilul absolventului de învățământ superior, urmărind:

- cunoașterea conținuturilor fundamentale și a principalelor tendințe în evoluția disciplinelor *Filosofie și Logică, argumentare și comunicare*, precum și a metodicii disciplinelor;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- demonstrarea abilităților de comunicare, empatică și de cooperare necesare realizării actului educațional.

Fiind date particularitățile disciplinelor socio-umane și influența modelatoare puternică pe care acestea o exercită asupra formării și dezvoltării personalității elevului, precum și asupra întregului climat educațional al școlii, profesorul de discipline socio-umane trebuie să demonstreze că:

- înțelege conceptele centrale și metodele de investigație specifice disciplinelor pe care le predă;
- are capacitatea de a crea experiențe de învățare semnificative pentru elev;
- înțelege cum învață și cum se dezvoltă elevul și poate să ofere oportunități de învățare care sprijină dezvoltarea intelectuală și socială a acestuia;
- înțelege că elevii sunt diferiți din punctul de vedere al modului în care învață și poate să ofere oportunități instructiv-educative adaptate la diferențele individuale de învățare;

- înțelege procesele de integrare curriculară și folosește o varietate de strategii didactice care încurajează dezvoltarea gândirii critice a elevului, capacitatea de rezolvare a problemelor și performanțele lui în utilizarea noilor tehnologii;
- are capacitatea de a alege și utiliza cele mai bune metode ce vizează motivația și comportamentul pentru a crea un mediu educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă, motivația intrinsecă și angajarea elevului în actul învățării, sprijinind astfel succesul școlar al acestuia;
- are capacitatea de a dezvolta activități didactice în cadrul Curriculumului la Decizia Școlii, activități curriculare și extracurriculare inter-, pluri- și transdisciplinare;
- dezvoltă cunoașterea și utilizarea unor variate strategii de comunicare eficientă pentru a sprijini curiozitatea, colaborarea și interacțiunea elevilor în activitatea de învățare;
- planifică activitatea de predare-învățare-evaluare pe baza competențelor curriculare, a cunoașterii proceselor predării-învățării-evaluării, a conținutului disciplinei, a abilităților elevilor și a diferențelor dintre elevi;
- înțelege și folosește o diversitate de strategii de evaluare pentru a aprecia și modifica activitățile didactice, asigurând continua dezvoltare intelectuală și socială a elevului;
- evaluează efectele opțiunilor și acțiunilor sale asupra elevilor, părinților, altor profesori și modifică aceste acțiuni atunci când este necesar;
- caută în mod activ oportunități pentru perfecționarea sa profesională continuă;
- contribuie la stabilirea unor relații pozitive cu colegii, familiile elevilor și cu organizații existente în comunitatea în care trăiește, în așa fel încât să stimuleze angajarea acestora în sprijinirea activităților școlii;
- înțelege necesitatea de a asista elevii în orientarea lor către carieră și de a integra educația pentru carieră în activitatea didactică;
- înțelege aspectele de ordin legislativ ale activității sale, respectiv, drepturile legale ale elevului și părinților, precum și propriile sale drepturi și responsabilități;
- înțelege criteriile de evaluare a activității sale și are capacitatea de a le integra în conceperea și realizarea activității didactice.

B. COMPETENȚE SPECIFICE PROFESORULUI DE DISCIPLINE SOCIO-UMANE

Programa vizează, pe lângă conținuturile științifice și cele de metodică a disciplinelor, anumite competențe specifice profesorului de discipline socio-umane, competențe pe care acesta trebuie să și le dezvolte și probeze pe parcursul desfășurării activității didactice. Într-o formulare sintetică, aceste competențe sunt:

- cunoașterea conținuturilor științifice ale disciplinelor, cunoștințe de metodică a disciplinelor;
- cunoașterea și utilizarea principalelor documente școlare reglatoare: planuri-cadru, programe școlare, programe pentru examene naționale;
- capacitatea de a construi demersuri didactice interactive prin adecvarea strategiilor didactice la conținuturi;
- capacitatea de proiectare și realizare a dezvoltărilor curriculare intra- și interdisciplinare;
- capacitatea de proiectare și realizare a evaluării competențelor dobândite de elevi;
- capacitatea de a adecva demersurile didactice la particularitățile de vârstă ale colectivului de elevi;
- capacitatea de a construi un climat educativ stimulat și eficient.

C. TEMATICA LA DISCIPLINELE DE SPECIALITATE FILOSOFIE ȘI LOGICĂ, ARGUMENTARE ȘI COMUNICARE

I. METAFILOSOFIE

1. Conceptul de filosofie, specificul demersului filosofic și domeniile reflecției filosofice
2. Stiluri și tipuri de filosofare, argumente și metode filosofice
3. Filosofie și știință, filosofie și artă, filosofie și religie

II. ONTOLOGIE

A. Problematika ontologiei

1. Discursul ontologic și modalitățile lui de justificare în filosofia și știința contemporană
2. Existență și devenire

B. Spațiul și timpul

1. Evoluția istorică a reprezentărilor despre spațiu și timp
2. Unitate și diversitate în înțelegerea spațiului și timpului
3. Abordări filosofice actuale ale spațiului și timpului

C. Ordinea

1. Determinismul ca principiu al filosofiei și științei
2. Ordine și dezordine în structurarea universului

D. Dumnezeu

1. Conceptul filosofic de Dumnezeu
2. Experiența și posibilitatea cunoașterii lui Dumnezeu
3. Laic și religios în morală

III. ANTROPOLOGIE FILOSOFICA

1. Condiția umană
2. Concepții asupra naturii umane
3. Tipuri istorice de umanism
4. Problema sensului vieții

IV. CUNOASTERE ȘI ADEVAR

1. Conceptul de cunoaștere; modalități fundamentale ale cunoașterii
2. Analitic și sintetic, a priori și a posteriori, constructiv și reflexiv în cunoaștere
3. Conceptul de adevăr; felurile adevărului
4. Surse, criterii și teorii ale adevărului
5. Eroare și progres în cunoaștere
6. Limbaj și cunoaștere

V. POLITICA

1. Teorii politice moderne și contemporane
2. Idealul democratic. Drepturile omului
3. Putere și legitimitate

VI. LIBERTATE ȘI RESPONSABILITATE

1. Libertatea și autoritatea supranaturală; liberul arbitru
2. Libertatea și constrângerile naturale
3. Libertatea ca problemă antropologică
4. Libertatea ca problemă social-politică

VII. ETICA

1. Teorii morale
2. Probleme de etică aplicată
3. Dreptate și nedreptate
4. Tipuri de dreptate
5. Egalitate și dreptate
6. Fericirea ca problemă filosofică

VIII. ARGUMENTARE ȘI COMUNICARE

- 1 Situații de comunicare – conținut, relație, context
- 2 Comunicarea interpersonală, comunicarea publică, comunicarea interculturală
- 3 Bariere în comunicare
- 4 Structura argumentării

IX. DEFINIREA ȘI CLASIFICAREA

1. Caracterizare generală
2. Tipuri de definiții
3. Forme de clasificare
4. Corectitudine în definire și clasificare

X. ANALIZA LOGICĂ A ARGUMENTELOR

1. Termenii:
 - definire
 - caracterizare generală
 - raporturi între termeni
2. Propoziții:
 - definire
 - tipuri de propoziții (după conținut și structură)
 - raporturi între propoziții

XI. RAȚIONAMENTE. TIPURI DE ARGUMENTARE

-definire și caracterizare generală a principalelor tipuri de raționamente

1. Deductive:
 - argumente/raționamente cu propoziții compuse
 - inferențe imediate cu propoziții categorice
 - silogismul
 - demonstrația

2. Nedeductive:

- analogia
- inducția

XII. EVALUAREA ARGUMENTELOR

1. Validitatea argumentelor
2. Erori de argumentare

XIII. ARGUMENTARE ȘI CONTRAARGUMENTARE

1. Critica argumentelor
2. Argumente și contraargumente în conversație, dezbateri, discurs public, eseu și în mass-media
3. Argumente și contraargumente în negociere și în rezolvarea de conflicte
4. Persuasiune și manipulare

**D. BIBLIOGRAFIE PENTRU DISCIPLINELE DE SPECIALITATE
FILOSOFIE ȘI LOGICĂ, ARGUMENTARE ȘI COMUNICARE**

1. Aristotel, "Etica nicomahică", Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988
2. Aristotel, "Politica", Ed. Antet, București, 1996
3. Thoma D'Aquino, "Opere", Ed. Științifică, București, 2000
4. Lucian Blaga, "Trilogia cunoașterii", Ed. Minerva, București, 1983
5. Rene Descartes, "Discurs asupra metodei", Ed. Academiei, București, 1990
6. Anton Dumitriu, "Istoria logicii", ediția a III-a, Ed. Tehnică, București
7. Mircea Eliade, "Sacru și profanul", Ed. Humanitas, București, 1991
8. Gheorghe Enescu, "Tratat de logică", Ed. Lider, București, 1997
9. Friederich von Hayek, "Drumul spre servitute", Ed. Humanitas, București, 1993
10. Martin Heidegger, "Repere pe drumul gândirii", Ed. Politică, București, 1988
11. Immanuel Kant, "Prolegomene", Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987
12. John Locke, "Eseu asupra înțelektului omenesc", Ed. Științifică, București, 1961
13. Andrei Marga, "Introducere în metodologia și argumentarea filosofică", Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1992
14. John Stuart Mill, "Despre libertate", Ed. Humanitas, București, 2001
15. Adrian Miroiu, coord., "Etica aplicată", Ed. Alternative, București, 1995
16. Jacques Monod, "Hazard și necesitate", Ed. Humanitas, București, 1991

17. Friederich Nietzsche, "Dincolo de bine și de rău", Ed. Humanitas, București, 1992
18. Platon, "Republica", în Opere, vol. V, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986
19. Karl Popper, "Societatea deschisă și dușmanii ei", Ed. Humanitas, București, 1990
20. Jean Jacques Rousseau, "Discurs asupra inegalității dintre oameni", Ed. Antet, București, 2001
21. Bertrand Russell, "Problemele filosofiei", Ed. All, București, 1995
22. Jean Paul Sartre, "Existențialismul este un umanism", Ed. George Coșbuc, 1994
23. Drăgan Stoianovici, Teodor Dima, Andrei Marga, "Logică generală", E.D.P., București, 1991
24. Ludwig Wittgenstein, "Caietul albastru", Ed. Humanitas, București, 1993
25. Mircea Flonta, "Kant în lumea lui și în cea de azi. Zece studii kantiene", Ed. Polirom, Iași, 2005
26. Ion-Ovidiu Pânișoară, "Comunicarea eficientă", Ed. Polirom, Iași, 2008
27. *** Declarația Universală a Drepturilor Omului

E. TEMATICA PENTRU METODICA DISCIPLINELOR FILOSOFIE ȘI LOGICĂ, ARGUMENTARE ȘI COMUNICARE

I. Proiectarea, organizarea și desfășurarea activității didactice la disciplinele Filosofie și Logică, argumentare și comunicare

1. Componentele curriculumului național: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii/ curriculum în dezvoltare locală), programe școlare, manuale școlare, auxiliare curriculare; alți termeni de referință ai curriculumului național: arii curriculare, discipline, module, standarde curriculare.
2. Proiectarea curriculumului în dezvoltare locală sau la decizia școlii de tipul: aprofundare/ extindere/ opțional ca disciplină nouă.
3. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplinele socio-umane. Competențe generale, competențe specifice. Operaționalizarea obiectivelor/ competențelor.
4. Proiectarea activității didactice: planificare calendaristică, proiectarea unității de învățare, proiecte de lecție (pentru diferite tipuri de lecții), proiectarea de activități de învățare intra-, inter- și transdisciplinare.

II. Strategii didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare la disciplinele Filosofie și Logică, argumentare și comunicare. Strategii și modalități de integrare în lecție a activităților cu caracter practic-aplicativ

1. Metode didactice specifice: clasificare, prezentare, caracterizare, utilizarea metodelor centrate pe elev/ tehnicilor de învățare prin cooperare.
2. Forme de organizare a activității didactice: clasificare, caracterizare.
3. Mijloacele de învățământ și integrarea lor în procesul de predare-învățare-evaluare.
 - 3.1 Funcțiile didactice ale mijloacelor de învățământ.
 - 3.2 Tipuri de mijloace de învățământ și caracteristicile lor.
4. Mediul de instruire, mediul relațional și mediul comunicațional. Utilizarea tehnologiei informației și comunicării în construirea unor medii active de instruire.
5. Evaluarea procesului instructiv-educativ, a progresului și a rezultatelor școlare în concordanță cu obiectivele curriculare și criteriile de performanță din standardele de evaluare.
 - 5.1 Evaluarea, componentă fundamentală a procesului de învățământ: obiective, funcții, tipuri de evaluări, caracterizare.
 - 5.2 Metode de evaluare: tradiționale și complementare (tipuri și caracterizare).
 - 5.3 Calitățile instrumentelor de evaluare: validitate, fidelitate, obiectivitate și aplicabilitate.
 - 5.4 Tipologia itemilor: definiție, clasificări, caracteristici, domenii de utilizare, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare.

F. BIBLIOGRAFIE PENTRU METODICA DE SPECIALITATE

1. *** Ghid de evaluare pentru științe socio-umane, SNEE, Ed. Prognosis, București, 2000
2. *** Ghid metodologic de aplicare a programelor școlare pentru aria curriculară "Om și societate", lucrare apărută sub coordonarea CNC, Ed. SC Aramis Print, București, 2002
3. Cazacu A., "Didactica filosofiei", Ed. Fundației României de Măine, București, 2003
4. Cerghit I., Neacșu I., Pânișoară I. O., Potolea D., "Prelegeri pedagogice", Ed. Polirom, Iași, 2001

5. Crețu C., "Curriculum individualizat și personalizat", Ed. Polirom, Iași, 1998
6. Crețu C., "Psihopedagogia succesului", Ed. Polirom, Iași, 1997
7. Cristea Sorin, "Dicționar de termeni pedagogici", E.D.P., București, 1998
8. Cucoș C., "Pedagogie generală", Ed. Polirom, Iași, 2000
9. Ionescu M., Radu I., "Didactica moderna", Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995
10. Neacșu I., "Metode și tehnici de învățare eficientă", Ed. Militară, București, 1990
11. Nicola I., "Tratat de pedagogie școlară", Ed. Aramis, București, 2000
12. Stoica A. (coord), "Evaluarea curentă și examenele", Ghid pentru profesori, Ed. Prognosis, București, 2001
13. Stoica A., "Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică", Ed. Humanitas Educational, București, 2003
14. Vlăsceanu L. și Cerghit I. (coord.), "Curs de pedagogie", T.U.B., București, 1988

NOTĂ: Bibliografia pentru metodica de specialitate include și **planurile-cadru, programele școlare pentru disciplinele Filosofie și Logică, argumentare și comunicare, precum și manualele alternative cuprinse în Catalogul manualelor școlare valabile în învățământul preuniversitar, în anul școlar în care se susține concursul.**

Grupul de lucru pentru discipline socio-umane

Eugen STOICA	- Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții
Angela TESILEANU	- Institutul de Științe ale Educației
Sorin SPINEANU DOBROTĂ	- Centrul Național de Evaluare și Examinare
Marius AVRAM	- Centrul Național de Evaluare și Examinare